

Освітня технологія „РОСТОК”

Учителю початкових класів

**Даницька М.В., Деревянко С.І.,
Вудняк І.А., Пушкарьова Т.О.**

УРОКИ

З НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

в 2 класі

Частина IV

Навчально-методичний посібник

Суми
ТОВ НВП „Росток А.В.Т.”
2020

Тема. Весна-красна. Ознаки весни

Мета: учити школярів спостерігати за природою, помічати ознаки весни; розвивати вміння порівнювати стан неживої природи навесні та взимку; виховувати дбайливе ставлення до природи, розвивати мовлення.

Обладнання: ілюстрації на тему «Весна», роздавальний матеріал, передбачений для проведення групової роботи, шпаківні, оціночні картинки під час рефлексії.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: трудове навчання, мистецтво, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Радісно дзвенить дзвінок –
Починається урок.
Кожен день – завжди і всюди,
На заняттях і у грі,
Помагати друзям будем,
Разом досягнем мети!

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення.

- Погляньте за вікно! Яка чудова погода сьогодні!
- Яка пора року закінчилась? (*Зима.*)
- Відгадайте загадку, і ви дізнаєтеся, про що ми говоритимемо сьогодні на уроці.

Тепло стало надворі,
Синє небо угорі.
Сонце промінь шле землі,
Прилітають журавлі.

Вже у лісі там і тут
Перші проліски цвітуть.
Кучерява, запашна
В гості йде до нас ... (*весна*).

- Діти, ви вже здогадалися, якою буде тема уроку? (*Весна.*)

III. Виявлення причин утруднення та постановка мети діяльності

– Сьогодні ми підемо в гості до весни, згадаємо про весняні зміни в природі, дізнаємось, чому весняні місяці мають такі назви та як називали ці місяці раніше.

– А працювати ми будемо в групах. Нагадую вам правила роботи в групах:

- переконайся, що в розмові бере участь кожен;
- говори спокійно і зрозуміло;
- не кричи, говори напівголосно;
- висловлюйся тільки по суті.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття учнями нових знань

– Як ми дізнаємося, що прийшла весна?

Робота в підручнику (с. 3, № 1).

– Послухайте вірш. Які весняні зміни в природі описано в ньому?

Робота в групах.

1 група. Змагання на тему «Хто назве більше весняних ознак», яке відбувається в процесі складання «асоціативного куща». Учням слід вибрати із серії малюнків ті, які потрібні для виконання завдання: потеплішало; сніг почав танути; значно додався день; лід тоне; попливли купчасті хмари; пташки пожвавились тощо.

2 група. Завдання з підручника (с. 4, № 4): «Перетвори малюнок на весняний пейзаж». Діти домальовують або приклеюють картинки, створюючи ілюстрацію, подібну до поданої в підручнику.

3 група. Відгадати загадки про весняні явища (с. 10, № 12).

4 група. Дібрати слова до малюнків, склавши розповідь про весну (с. 7, № 8).

Презентація груп.

– Молодці! Ви назвали всі ознаки весни!

Відгадування ребусів.

Підручник, с. 3, № 2 (робота по рядах.)

– А тепер давайте згадаємо, які три весняних місяці ви знаєте? (*Березень, квітень, травень.*)

Підручник, с. 3: прочитайте старовинні назви місяців і спробуйте пояснити, чому їх так назвали.

– А чи знаєте ви, на честь кого ці місяці отримали свої назви? *(Якщо діти не зможуть відповісти на це питання, то вчитель їм розповідає.)*

– Березень було так названо давніми римлянами на честь бога війни Марса. Квітень у перекладі з латини «обдарований» – щедрий на дарунки. Травень отримав свою назву на честь римської богині Майї, якій люди приносили дарунки, прохаючи, щоб вона дала багатий врожай восени.

Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Творче завдання (с. 4, № 3).

– Що це за брати? Як їх звать?

– Підберіть одяг весняних місяців і обведіть кожному річ блакитним, зеленим або червоним контуром. Як ви думаєте, чому саме такі кольори запропонував автор?

2. Робота над оповіданням М. Стельмаха «Гуси-лебеді летять» (с. 5, № 5). Учитель пропонує дітям послухати розповідь і відповісти на питання.

3. Підручник, с. 7, № 9.

– А тепер давайте поговоримо про пташок. Що відбувається з птахами навесні? Про яких птахів кажуть: «На крилах весну приносять»? *(Граки.)* Якщо учні не можуть відповісти, педагог допомагає їм.

– Які птахи також повертаються навесні? *(Діти починають перераховувати: лелека, соловей, ластівка, синиця, зяблик, плиска.)*

– А де птахи будуть жити, коли повернуться назад? *(У шпаківнях, гніздах.)*

– Діти, я попросила вас разом із батьками зробити шпаківні до нашого уроку. Отже, давайте подивимось, у кого що вийшло. *(Це завдання передбачає спільну роботу батьків і учнів.)*

– А для чого пташкам знадобилася шпаківня? *(Щоб жити в ній, виводити пташенят.)*

– Після уроків ми разом із батьками повісимо шпаківні біля школи.

4. Гра «Надійшла весна-красна» (підручник, с. 11, № 15) – доповнити речення.

VI. Включення в систему знань і повторення

1. Робота в підручнику (с. 6, № 7). За допомогою малюнків і вірша розкажіть, які зміни приносить із собою весна.

2. Гра «Я знаю...».

– Я знаю п'ять явищ природи навесні...

– Я знаю п'ять перелітних птахів...

– Я знаю п'ять первоцвітів...

– Я знаю п'ять комах...

– Я знаю п'ять звірів, які прокинулись весною.

3. Народні прикмети (с. 11, № 14).

VII. Самостійна робота із самоперевіркою

Добери прикраси до вбрання красуні Весни (с. 6, № 6).

VIII. Рефлексія

– Виберіть собі малюнок відповідно до настрою: якщо на уроці все було зрозуміло – виберіть сонечко, якщо ви трохи сумнівались у відповідях – сонечко за хмаркою, якщо ж вам було нудно, нецікаво – хмаринку.

IX. Домашнє завдання

Підручник, с. 9, № 11: зробити «репортаж» на тему «Весна в рідному краю», домалювати кадри на кіно-плівці.

Тема. Казка «Дванадцять місяців»

Мета: продовжити знайомство з ознаками пір року за собами літературної творчості (*під час знайомства з казкою «Дванадцять місяців»*); розвивати творчі здібності учнів у процесі прослуховування та ілюстрування казки.

Обладнання: засоби ІКТ, відео з мультфільму «12 місяців», картки для групової роботи.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Продзвенів уже дзвінок,
Починається урок.
Ми у подорож підемо
І до казки шлях знайдемо!
Слухай, думай, пізнавай,
Казку нашу відгадай!
Очі дружно закривайте –
Казці душу відкривайте.

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення

Діти отримують картки з анаграмою назви одного з місяців. Розв'язують завдання й об'єднуються в групи за порами року.

- Скільки груп утворилося? Чому?
 - Перевіримо, чи всі місяці потрапили до своєї пори року?
 - А де ми зустрічали плутанину місяців?
- Тема уроку – «Казка «Дванадцять місяців».

III. Виявлення причин утруднення та постановка мети діяльності

Перегляд уривка з мультфільму «Дванадцять місяців». (*Зміст уривка: Січень забирає посох у Квітня й повертає все на свої місяця.*)

- Чому казка називається «Дванадцять місяців»? (*12 місяців – це основні персонажі.*)
- А як люди по-іншому називають 12 місяців? (*Рік.*)
- На які 4 частини ділиться рік? (*На 4 пори року: літо, осінь, зима, весна.*)
- За допомогою казкових образів ми можемо спостерігати за змінами, які відбуваються в природі протягом року. Яким чином у казці показано ці зміни?

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття учнями нових знань

Робота в підручнику (с. 16-17, № 4).

– Діти, згадайте, про що йдеться в казці «Дванадцять місяців»? *(Якщо учням важко відповісти на це питання, учитель коротко переказує зміст казки, акцентуючи увагу на епізоді, коли мачуха посилає пасербицю в ліс за пролісками.)*

Сценку зустрічі дівчинки з місяцями біля багаття доцільно прочитати в книжці.

Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Інсценізація моменту зміни пір року за мотивами творчості С. Я. Маршака *(сценка, коли королева знаходилась у лісі)*.

VI. Включення в систему знань і повторення

Після виконання роботи вчитель пропонує учням обвести зимові місяці блакитним олівцем, весняні – зеленим, літні – червоним, а осінні – жовтим.

– Як ви думаєте, чому я вибрала саме ці кольори?

VII. Самостійна робота із самоперевіркою

Робота в підручнику (с. 18, № 5): «Зробимо кожному місяцю подарунок».

– Діти, підпишіть, якому місяцю належить подарунок. *(Учням потрібно вписати назви місяців)*.

Після виконання роботи школярі можуть обмінятися підручниками й перевірити один в одного виконане завдання.

VIII. Рефлексія

Учитель пропонує дітям встати в хоровод у порядку місяців народження.

IX. Домашнє завдання

Підручник, с. 14-15.

ДІМ, У ЯКОМУ ЖИВЕМО

Тема. Міста – квіти з каменю

Мета: ознайомити учнів із поняттями «архітектура», «архітектор»; показати різноманітність архітектурних споруд; формувати навички практичної роботи під час участі в колективній творчій справі; розвивати логічне мислення, увагу, уяву учнів; виховувати почуття краси, поваги до людської праці, любов до рідного міста.

Обладнання: засоби ІКТ, клей, ножиці, кольорові олівці, LEGO, об'ємні фігури.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, трудове навчання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Учитель вітає учнів і пропонує згадати девіз уроку: «Будемо слухать, міркувати й один одному допомагати».

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

– Поясніть, як ви розумієте слова: «Праця чоловіка годує, а лінь марнує».

– Які прислів'я про труд ви знаєте?

Робота в парах.

На картках із назвами професій учням потрібно дописати результат діяльності цих людей: художник – (*картина*); кухар – (*їжа*); композитор – (*музика*); архітектор – ?

– Де й чому виникло ускладнення?

III. Виявлення причин утруднення. Постановка мети діяльності

– А що саме створюють архітектори?

Висновок: сьогодні ми з вами будемо говорити про професію архітектора та дізнаємось, що створюють люди цієї професії.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нового знання

Робота в групах.

Учитель загадує кожному ряду загадки. Відгадавши їх, учні дізнаються, що створює архітектор. Наприклад, *1 ряд* – відгадки: лампа, магнітофон, пилосос, лопата (МІСТ).

Висновок: архітектор проектує будинки, мости, парки, тобто створює архітектуру міста.

V. Первинне закріплення

1. Розповідь учителя про архітектуру світу (*однойменна презентація*).

2. Робота на картках. Учні домальовують будинки, використовуючи закони симетрії.

VI. Включення в систему знань і повторення

1. Робота в групах.

Перша група працює в підручниках; учням потрібно закінчити проект вулиці та дати їй назву. Друга група проектує вулицю з будинками та іншими спорудами. Третя група проектує вулицю з об'ємних виробів.

2. Робота в групах (*знайомство учнів з архітектурою свого міста*).

Кожна група складає картину та відгадує назви будівель рідного міста.

VII. Рефлексія

– Діти, давайте заглянемо в майбутнє. Людство вже замислюється над тим, щоб почати будівництво на Марсі. А як ви вважаєте, хто першим полетить на Марс? Чому? Хто хоче в майбутньому стати архітектором?

Тема. Немає кращого місця, ніж дім. Казкові будиночки

Мета: збагачувати й розширювати уявлення про світ, створений людьми; розвивати пізнавальні інтереси, креативне мислення учнів; збагачувати словниковий запас, розвивати мовлення школярів.

Обладнання: засоби ІКТ, мультимедійна презентація, ілюстрації будинків різних народів світу: печери, вігвама, іглу, юрти, яранги, бамбукової хатини; картки з додатковим матеріалом.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, рідна мова, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності. Вправа «Криголам»

Наш урок повинен бути:

У – урожайним
Р – розвивальним
О – організованим
К – красивим!

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення.

– Пригадайте, будь ласка, вірш «Хто де живе?» Олеся Орача.

Білка селиться в дуплі,
Їжачисько – у кублі,
Вепр – у хащах верболозів,
А ведмідь – в глухім барлозі.
Мудрий лис живе у норах,
Тигр – у джунглях, барс – у горах,
Олень – в тундрі і в лісах,
А верблюд – в пустелі,
А орел, могутній птах,
Гніздиться на скелі.

– А де живемо ми з вами? Так, ми з вами живемо в будинках.

Учні добирають слова, близькі за значенням (*квартира, будинок*).

– А які бувають будинки? Погляньте уважно на ці будинки, на їхню висоту. Як можна назвати такі будинки? (*Будинки бувають одноповерхові й багатоповерхові. Багатоповерховим називається будинок, який складається з двох і більше поверхів.*)

– Так, будинки можуть бути різними, і називають їх по-різному (*дерев'яні, цегляні, панельні*). Як ви розумієте ці назви? (*Дерев'яні будинки – це будинки, побудовані з дерева, цегляні – із цегли, панельні – з блоків.*)

– Сьогодні панельні будинки зводять досить швидко з готових залізобетонних частин – блоків. Цегляні будинки, як і раніше, вважаються найбільш надійними. Їхні стіни товще, ніж у панельних, тому вони краще зберігають тепло.

III. Виявлення причин утруднення. Постановка мети діяльності

– А які були перші будівлі? Які вони взагалі бувають?

– За давніх часів головним призначенням будинку був захист господаря від спеки та холоду, дощу й вітру, диких звірів тощо. І будувати можливо було тільки з того матеріалу, який був під рукою. Було дерево – з дерева, камені – з каменів.

– Чи можете ви сформулювати мету й тему нашого уроку? Так, це й буде темою нашого заняття.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення («відкриття» дітьми нового знання)

1. Робота в групах. Підручник (с. 34, завдання № 1).

Кожна група отримує номер завдання й обирає доповідача.

– Якщо зможете, додайте власні відомості.

Додатковий матеріал на картках.

Будинки-печери. Деякі старі будинки цього селища в Каппадокії (Туреччина), зовні схожі на мурашник, просто видовбано в скелях.

Кам'яні будинки в Африці. Незвичайні кам'яні будинки круглої форми будують жителі африканської держави Лесото. Будинки покриті солом'яним дахом. Такий будинок добре зберігає прохолоду, у ньому можна схова-

тися від жаркого африканського сонця.

Хатини з бамбука й очерету. У Таїланді тепло, свої легкі хатини місцеві жителі й сьогодні будують із бамбука й очерету.

Юрта. А якщо навколо – піщана азіатська пустеля? Там живе багато народів, наприклад, казахи, киргизи, монголи, які з давніх часів пересувались разом зі своїми стадами з одного пасовища на друге, не маючи постійного місця проживання. І зараз скотарі кочують, а власні будинки по-старому возять із собою, як туристи – намети. Такий намет називається «юрта»; вона має круглу форму. Розставляють кочівники довгі палиці-жердини, зв'яжуть їх між собою на кшталт клітки, покривють з усіх боків повстю (*дуже щільний вовняний матеріал, із нього також роблять валянки*), – і будинок готовий буквально за кілька годин.

Яранга. На далекій Півночі, де дерева якщо і є, то дуже маленькі (*вони так і називаються – карликові*), будувати особливо нема з чого. Але без будинку не можна – адже там страшні морози! Житло чукчів називається «яранга». Воно подібне до юрти, але має островерху форму, стіни яранги зроблено з оленячих шкур. Це житло в разі переїзду можна легко розібрати, перевезти, а потім зібрати заново.

Вігвам. На ярангу схожий індіанський вігвам, і не дивно – у цих народів були спільні предки. Індіанські будинки – вігвами – будувались у формі купола з тонких стовбурів дерев і покривалися зверху гілками, корою, шкурами або різнокольоровими тканими доріжками (*циновками*).

Іглу – будинок зі снігу. А канадські ескімоси будують із того, що саме падає з неба! Іглу – їх сніговий будинок, він захищає від вітру й негоди, а для тепла зсередини його вистилають звіриними шкурами. Ось, напевно, які майстри будували палац Снігової Королеви!

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору –
На носочки піднялись!
Підніми голівку вгору –
Йй на долоньки подивись.

Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.
Раз – присіли, руки прямо.
Встали – знову все так само.

Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись,
І сусіду посміхнулись.

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Гра «Протилежне слово».

– Назвіть слово, протилежне за значенням до поданих: старий, високий, одноповерховий, тісний, чистий, затишний, маленький.

2. Робота в підручнику (с. 35, № 2). Знайти в тексті прислів'я та пояснити його зміст.

– Які ще прислів'я із цієї теми ви знаєте?

- Хата господинею красна.
- Де хата не метена, там дівка не плетена.
- В своїй хаті – своя правда, і сила, і воля.
- Де мир, там і лад, там є в хаті благодать.
- Мій будинок – моя фортеця.
- У гостях добре, а вдома ліпше.
- У веселій хаті веселі люди.

– Отже, чистота і краса нашої оселі залежать від нас із вами.

VI. Самостійна робота із самоперевіркою за зразком

Робота в підручнику (с. 36, № 3).

– Відгадайте загадки та намалюйте відгадки.

VII. Включення в систему знань і повторення

– Які казки ви любите?

– Де мешкають ваші улюблені казкові герої?

– Як виглядають їхні будиночки?

Робота в підручнику (с. 37, № 1).

– Пригадайте ці казки. Змалюйте один із будинків.
Що ви в них змінили б?

VIII. Рефлексія діяльності (підсумок уроку)

- Чому було присвячено наш урок?
- Про що нове ви дізналися?
- Який настрій, почуття викликав у вас урок?
- Чи впорались ви із завданнями уроку?

IX. Домашнє завдання

Підручник, с. 38, № 3 або № 4 (на вибір).

Тема. Лісові будиночки

Мета: формувати цілісні уявлення учнів про природу; з'ясувати назви будиночків лісових мешканців, розкрити особливості деяких із них; учити презентувати результати своєї роботи; формувати й розвивати організаційні якості учнів; виховувати любов до природи, дбайливе ставлення до її багатств.

Обладнання: засоби ІКТ, інформаційні пакети для груп; малюнки із зображенням поверхів лісу; аудіозаписи; сигнальні картки для самооцінки.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

1. Учні сигналізують про свій емоційний стан за допомогою сигнальних карток для самооцінки (*смайлики настрою*).

2. Звуковий лист (*аудіозапис, у якому діти отримують пропозицію здійснити туристичний похід*).

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення в діяльності

– Сьогодні ми вирушимо в туристичний похід. А для того, щоб дізнатись, куди ми підемо, відгадайте загадку (*загадка про ліс*).

– Ми вирушаємо не у звичайний турпохід, а в наукову експедицію. Сьогодні з нами співпрацюють наукові співробітники, дослідники, експерти, слідопити, а також кореспонденти.

Вправа «Інтрига» (*учні визначають тему і мету уроку*).

ЛІС+ОВИК–ИК+І БУДИНОК–ИНОК+ИН+ОЧІ–І+КИ
ЛІСОВІ БУДИНОЧКИ!

III. Виявлення причин утруднення, постановка мети діяльності

Розгляд малюнків лісових тварин. Учитель ставить проблемні питання:

- У яких будиночках вони живуть?
- Чи всі тварини мають будиночки?
- Чому деякі тварини мають будиночки, а деякі – ні?
- Сформулюйте цілі нашого уроку:

1) дізнатися, хто де живе;
2) познайомитись із лісовими будиночками;
3) з'ясувати, хто з лісових мешканців має найкращий будиночок;

4) побачити, хто із чого будує свій дім.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нових знань

1. Педагог пропонує кожному учню маршрутну карту, у якій вони зазначатимуть рівень своїх досягнень на кожному етапі уроку.

Запитання до класу:

– Яке знаряддя необхідне нам у дорозі? (*Учні відповідають.*)

У процесі обговорення діти повинні дійти висновку, що найнеобхіднішими є знання, однак якщо учні забувають про це, учитель задає навідне запитання:

– Усе знаряддя зібрали. А чого ж не вистачає? Згадайтеся, послухавши прислів'я: «Знання краще за багатство», «Знання – сила».

– Давайте почнемо збирати наші знання про ліс у великий дорожній рюкзак. Ви згодні? Тоді починаймо!

– Яку картину ви уявляєте собі, вимовляючи слово

«ліс»? (Відповіді дітей: *дерева, кущі, трави, звірі, птахи, комахи тощо.*)

– Отже, вирушаймо в дорогу! Під час подорожі ми наповнимо наш рюкзак новими знаннями про ліс та його мешканців.

2. Бесіда за ілюстрацією.

Педагог відкриває на дошці ілюстрацію лісу, створюючи уявну ситуацію. У процесі бесіди вчитель підводить учнів до висновку про те, що ліс нагадує багатоповерхівку. Учені називають лісові «поверхи» ярусами. Школярі доходять наступного висновку: увесь ліс – від верхівок дерев до землі – заселено тваринами! (*Під час бесіди учні зазначають рівень своїх досягнень у маршрутній карті.*)

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Інтерактивний метод «Ажурна пилка».

– Наша наукова експедиція триває. Настав час дізнатися:

- 1) хто із чого будує дім – цим займуться «слідопити»;
- 2) «експерти» визначать, у кого найкращий дім;
- 3) «наукові співробітники» ознайомляться з дивовижними лісовими будиночками;
- 4) «дослідники» вивчать лісові гуртожитки;
- 5) «кореспонденти» зберуть цікаві факти про лісові будиночки.

Робота у «домашніх» групах.

Учні відкривають свої інформаційні пакети і знайомляться з інформацією. Потім обговорюють її, дають відповіді на поставлені запитання.

Робота в «експертних» групах.

Діти об'єднуються в групи за кольором прапорця на своїх інформаційних картках і обмінюються отриманою інформацією.

Повернення в домашні групи. Презентація груп:

- Чому птахів називають «майстрами без сокири»?
- Чому не можна торкатися пташиних гнізд?
- Чому мурашник порівнюють із підземним містом?
- Що цікавого ви дізналися від старого пня? Чому він схожий на терем-теремок?

– Хто найвидатніший будівельник серед звірів?
– Чи можливо визначити, чий будиночок найкращий?
(Діти зазначають рівень своїх досягнень у маршрутній карті.)

– Чи відчуваєте ви, що під час мандрівки наш рюкзак поповнюється новими знаннями?

– Пропоную вам з'ясувати, які бувають лісові будиночки. Попрацюймо в групах!

Робота в групах.

Кожна група отримує пакет із завданням розшифрувати слова – назви будиночків тварин (*нора, гніздо, дупло, хатка, мурашник*), а потім скласти картинку житла із наданих пазлів та наклеїти її на подану основу.

Презентація груп.

На основі результатів групової роботи учні будують асоціативний куш «Лісові будиночки», водночас складаючи на дошці велику картину лісу, де будиночки лісових мешканців розташовано за поверхами. Школярі роблять підсумки, що ліс – це великий будинок і багато тварин живе на окремих поверхах. (У процесі роботи діти зазначають рівень своїх досягнень у маршрутній карті.)

Фізкультхвилинка

VI. Включення в систему знань і повторення

Інсценізація.

Учитель пропонує учням казкову ситуацію «Бюро добрих ведмежих послуг про обмін житла». Школярі доходять висновку про те, що ніхто з тварин не вибрав собі в ролі житла чужий будиночок, бо кожен живе там, де йому призначено самою природою.

VII. Самостійна робота із самоперевіркою

1. Робота в підручнику (с. 39, № 1): за поданими завданнями потрібно написати в рамочці назви тварин і лісових будиночків, а також з'єднати лінією житло та його мешканця.

2. Самоперевірка: діти перевіряють правильність виконаного завдання за зразком, поданим на дошці;

зазначають рівень своїх досягнень у маршрутній карті та наклеюють її на спільний лист.

VIII. Рефлексія

Школярі підбивають підсумки про завершення «експедиції» з рюкзаками, повними знань про те, що ліс – це багатоповверхівка, де кожна тварина живе в місці, визначеному природою. Учні разом з учителем оцінюють результати власної роботи за маршрутним листом, «сигналізують» про свій емоційний стан за допомогою сигнальних карток для самооцінки (*смайлики настрою*).

IX. Домашнє завдання

Підручник, с. 40.

НЕОБХІДНІ РЕЧІ ДОРΟΣЛИМ І МАЛЄЧІ

Тема. Без них як без рук

Мета: продовжувати знайомство учнів із різноманітністю та красою навколишнього світу; формувати уявлення про живу і неживу природу, а також про існування світу речей, створених руками людини; розвивати пізнавальну активність учнів; виховувати дбайливе ставлення до людських речей.

Обладнання: засоби ІКТ, предметні малюнки.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, основи здоров'я, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Погляньте навкруги. Вас оточують предмети, які створено руками людей. Завдяки ним ви відчуваєте себе комфортно. Сподіваюся, що сьогоднішній урок буде для

вас цікавим, захоплюючим, і ви відкриєте для себе нові знання.

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення в діяльності

До нас у гості завітав веселий гном із незвичайного казкового будиночка, про якого ви склали казку на попередніх уроках. Він запропонував нам виконати завдання: розподілити слова, які означають різні предмети, на три групи (*сонце, каміння, школяр, ліхтар, річка, вода, липа, будинок, вовк, білка, телефон, ножиці*).

Діти розподіляють подані слова на такі групи: предмети живої природи; предмети неживої природи; предмети, створені руками людини.

Висновок: навколишній світ складається з об'єктів живої і неживої природи та речей, зроблених людиною.

Навіщо людина створила так багато речей? Навіщо продовжує створювати все нові й нові?

III. Виявлення причин утруднення та постановка навчальних цілей

Робота в підручнику:

– Прочитайте вірш на с. 41, назвіть кожну річ, яку ви бачите на малюнку. Для чого вона потрібна? Без яких речей ви могли б обійтися? (*Відповіді дітей*.)

– Отже, тема нашого уроку: «Без них як без рук».

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нових знань

– Відгадайте загадки. Поміркуйте, для чого люди створили ці предмети, чи завжди вони мали такий вигляд, як зараз.

Згорнеш – клинець,
Розгорнеш – млинець (*парасолька*).

Два скельця, три дужки:
На ніс і за вушко (*окуляри*).

За розміром він був неначе дім,
Хоча й підтримував один режим,
Сьогодні є він в кожній хаті,
І діти дуже йому раді (*комп'ютер*).

Фізкультхвилинка

V. Включення в систему знань і повторення

Робота в підручнику (с. 42-43, №№ 3, 4; с. 43, № 5 – складання загадки за набором слів).

VI. Рефлексія

Дидактична гра «Без цього як без рук».

Учитель перелічує предмети: баян, телефон, гребінець, стілець, барабан.

Учні сигналізують, які з цих предметів є найважливішими для них.

VII. Домашнє завдання

Підготувати дві загадки для дітей про помічників у нашому домі.

Тема. Що таке інтер'єр

Мета: формувати цілісні уявлення учнів про світ природи та предметний світ; з'ясувати сутність поняття «інтер'єр», простежити вплив інтер'єру на психологічний стан людини; виховувати охайність, дбайливе ставлення до предметів, створених руками людини.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація «Види інтер'єру», уривок із мультфільму «Весела карусель».

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Гра «Будь уважним».

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення в діяльності

1. Слухання й відгадування підготовлених дітьми загадок про предмети, які є помічниками в нашому домі.

– На які групи можна розподілити слова-відгадки (*картина, диван, стіл, килим*)? Дайте спільну назву цим групам.

Учні відчують утруднення.

– Ці предмети створюють затишок і комфорт у нашому домі. Їх можна назвати одним словом «інтер'єр». Це й буде темою нашого уроку.

2. Знайомство з новим словом «інтер'єр» (*словникова робота*).

III. Виявлення причин утруднення та постановка мети діяльності

Слухання тексту про гнома, який не клав речі на місця у своєму казковому будиночку.

– Чому гном не міг швидко знайти свої речі? На якого героя він схожий?

– Назвіть, де мають знаходитися речі в домі?

– Як можна швидко знайти будь-яку річ удома?

– Чи затишно було гному у своєму будиночку? Чому?

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нового знання

Робота в підручнику (с. 44).

Вибрати з тексту речення, які дають відповіді на попередні запитання.

– Прочитайте вірш на с. 45 (№ 2). Про який «тарарам» ідеться у вірші?

Презентація «Види інтер'єру».

Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Практична робота в групах: за допомогою конструктора LEGO або об'ємних фігур створити інтер'єр кімнати для ляльки.

2. Презентація робіт (*обговорення презентацій з точки зору використання симетрії або асиметрії*).

VI. Включення в систему знань і повторення

Перегляд уривка з мультфільму «Весела карусель». Обговорення ситуації, коли «приходив Серьожа, погралися ми трошки...».

VII. Самостійна робота із самоперевіркою

Виконання № 1, с. 44.

VIII. Рефлексія

Гра «Криголам».

– Якими ви були на уроці?

I – ініціативними

H – наполегливими

T – турботливими

E – ерудованими

P' – розумними

Є – єдиними в творчості

P – рішучими.

IX. Домашнє завдання

Намалювати або створити макет кімнати (помешкання) своєї мрії.

Тема. Буду, буду посуд я і любити й поважати

Мета: формувати цілісні уявлення учнів про світ природи та світ штучних речей; ознайомитися з назвами посуду, з'ясувати його призначення; формувати й розвивати пізнавальну активність учнів; виховувати любов і дбайливе ставлення до речей, зроблених руками людини; формувати екологічну культуру учнів.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація «Історія посуду», уривок із мультфільму «Федорине горе», предметні малюнки, виставка предметів сучасного і давнього посуду.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання, основи здоров'я.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Гра «Долонька до долоньки».

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення в діяльності

Учні за бажанням презентують свої роботи.

– Обираємо роботу, яка ілюструє кухню (*кафе, ресторан, їдальню*).

– Без яких предметів ми не уявляємо цього помешкання?

III. Виявлення причин утруднення та постановка мети діяльності

Розгадування анаграми.

ЛЯРУТСКА КАЖЛО АКЗАНОК УЛХКОБ
(*каструля, ложка, казанок, кухоль*).

– Яким словом можна назвати всі ці предмети?

– Отже, тема нашого уроку: «Посуд».

– А що ви хотіли б дізнатися про посуд?

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття учнями нового знання

Демонстрація презентації «Історія виникнення посуду».

Робота в підручнику (с. 47, № 2).

Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Демонстрація фрагменту мультфільму «Федорине горе».

2. Бесіда про важливість утримання посуду в чистоті та охайності (*запобігання кишковим інфекціям*).

– Яким посудом сьогодні користуються люди, подібні до Федори? (*Одноразовим.*)

3. Бесіда з елементами дискусії про екологічні проблеми використання одноразового пластикового посуду.

VI. Включення в систему знань і повторення

Робота в підручнику (с. 46, № 1).

VII. Рефлексія

Продовжити речення «Буду, буду посуд я ...».

VIII. Домашнє завдання

Підручник, с. 47, № 3.

Тема. Чи живе у вашім домі чарівник музичний?

Мета: формувати цілісні уявлення учнів про навколишній світ; з'ясувати назви музичних інструментів, розкрити особливості деяких інструментів тощо; розвивати вміння презентувати результати своєї роботи; формувати й розвивати пізнавальну активність учнів; виховувати любов і дбайливе ставлення до речей, створених руками людини.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація «Історія виникнення музичних інструментів», музичні інструменти учнів.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Слухаємо уривок з вальсу Й. Штрауса «Блакитний Дунай».

Який настрій у вас після прослуховування?

Хочу, щоб ваш чудовий настрій допоміг нам відкрити нові знання.

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення в діяльності

Робота в підручнику (с. 49, № 3): підпишіть назви предметів, зображених на малюнках (*наушники, магнітофон*).

Що спільного між цими предметами та музикою, яку ви щойно прослухали?

III. Виявлення причин утруднення та постановка мети діяльності

За допомогою чого музика звучить (*а не відтворюється*)?

Відповісти на це запитання вам допоможе шифровка.

Маузаааааааа і анасатарауамаеанатааа.

Тема уроку: «Музичні інструменти».

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття учнями нових знань

Робота в підручнику (с. 48, №№ 1, 2).

Чи знаєте ви, що інструменти не завжди виглядали так, як сьогодні?

Демонстрація презентації «Музичні інструменти».

Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Діти грають на своїх музичних інструментах, пояснюють, як вони працюють.

VI. Включення в систему знань і повторення

Чи знаєте ви, що грати можна не тільки на музичних інструментах?

1. Демонстрація відеофрагментів за вибором учителя.

2. Практична робота в групах. За допомогою тексту на с. 49 (№ 4) з'ясуйте, на яких предметах можна грати. Оберіть із запропонованих предметів ті, що вам до вподоби, і спробуйте зіграти мелодію.

VII. Рефлексія

– У кого з вас підвищився настрій протягом уроку? Чому?

– Чи хотіли б ви навчитися грати на справжніх музичних інструментах?

VIII. Домашнє завдання

Намалюйте, як виглядатиме в майбутньому той музичний інструмент, який вам подобається.

Тема. Котра година?

Мета: подати початкову інформацію про час і годинник, навчити визначати час за годинником, ознайомити з історією розвитку годинника тощо.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація «Історія годинника», ілюстрації старовинних і сучасних годинників (*будильники; настінні, наручні, кишенькові годинники; з арабськими та римськими цифрами тощо*), пісочний годинник, ліхтарики (*по одному на парту*), моделі годинників із картону для учнів.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, основи здоров'я, літературне читання, математика.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Організаційна гра «Усмішка».

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

Розгадування кросворда.

По горизонталі:

1. Ходить увесь вік, а не чоловік. (*Годинник.*)

По вертикалі:

2. Що для людини найсолодше? (*Сон.*)

3. Дивний гість прийшов на ганок,
Ще й замовив на сніданок
Темряви і трохи ночі.
Як поїв – розплющив очі.

(*День.*)

4. Як уранці задзвенить –
Всіх розбудить він умить.

(*Будильник.*)

5. Завітав до тітки-ночі,
Позіхнув, розплющив очі.
Всіх скликає на сніданок,
Прокидайтеся, вже ... (*ранок.*)

6. Махнула птиця крилом –
закрила півсвіту
чорним рядом. (*Ніч.*)

7. Дванадцять братів один за одним ходять, один одного не обходять. (*Рік.*)

III. Фіксація утруднення. Постановка мети діяльності

– Підніміть руки, хто вміє визначати час за годинником?
Зараз перевіримо.

– Озирніться навкруги, знайдіть у класі годинники.
Хто визначив час?

Учитель питає кількох учнів і переконується в тому, що не всі з них уміють визначати час.

– Які труднощі у вас виникли? Що ви повинні знати, щоб навчитися визначати час?

– Яку мету вам слід поставити перед собою?

– Як ви визначили тему нашого уроку? (*Котра година?*)

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття учнями нового знання

1. Знайомство з годинниками.

– Діти, чи можемо ми сказати, що час подібен до води?

– Чи схожий час на пісок?

– Чи можемо ми дізнатися, скільки в нас води, піску?

– А чи можна помацати час рукою, подивитись на нього?

– Усе ж люди якось навчилися вимірювати невидиме, нечутне.

2. Історична довідка.

Годинник не завжди мав такий звичний для вас вигляд, як зараз. Люди давно помітили: сонце по небу йде, а тінь від дерева немов тягнеться за сонечком, рухається по землі. Так сонце підказало людині, що можна зробити сонячний годинник. У сонячних годинників був циферблат із числами від 1 до 12. Тільки замість стрілок – тінь від кілочка або трикутної дощечки.

– Щоб нам це перевірити, давайте проведемо дослід.

Демонстрація досліду з ліхтариком і предметом, що відкидає тінь: від положення ліхтарика змінюється положення тіні.

Пізніше було винайдено водяний годинник, який міг підказувати час і вночі. Водяний годинник – це посудина, з якої крізь дірочку постійно витікає вода. Коли вся вода витече, треба знову наповнювати посудину. Кількість води було строго відміряно, що й дозволяло визначати час.

Пізніше було винайдено пісочний годинник. Ним можна було користуватися в будь-який час доби й незалежно від стану погоди. Пісочні годинники найчастіше робили у вигляді двох воронкоподібних скляних посудин, поставлених одна на одну. Верхня посудина заповнюється

піском до певного рівня. Тривалість висипання піску в нижню посудину і слугує мірою часу.

3. Групова робота.

– А зараз, діти, ви будете працювати в групах. Вам необхідно обговорити й назвати недоліки:

перша група – сонячного годинника (у похмурий день і вночі годинники не працювали);

друга група – водяного годинника (щогодини потрібно наливати воду);

третья група – пісочного годинника (вимірює малу кількість часу, треба постійно перевертати годинник).

– У наш час годинники теж різноманітні. А які ще годинники ви знаєте?

– Особливу роботу виконують будильники. Що це за робота?

Усі годинники за будовою можна поділити на механічні, електронні та електронно-механічні.

Найперший механічний годинник із циферблатом і стрілками люди придумали близько тисячі років тому.

Нам сьогодні важко уявити, що колись у людей не було годинників. Зараз важко не обійтися без годинника, він з нами всюди. Годинник може мати різну форму й розмір: так, існує годинник завбільшки з горошину і годинник-велетень.

Крім того, є такий незвичайний годинник, котрий не має ні маятника, ні стрілок, ні цифр на циферблаті. І найдивовижніше – його ніхто не бачив. Це біологічний годинник. Першим про його існування здогадався французький агроном, який провів дослід із бобами. Він пересадив їх із грядки в темний підвал, де не було ні сонця, ні місяця, однак боби вперто жили, як звикли: удень їхнє листя розкривалося, а вночі згорталось.

Якщо ти вийшов на прогулянку й хочеш дізнатися, котра година, тобі можуть допомогти квіти. Різні квіти розкриваються та закриваються в певний час доби. Спостерігаючи за ними, можна приблизно визначити, котра година.

Так, шипшина розкриває квіти о 4-5 годині ранку, а закриває їх близько 19-20 години. Мак розгортається о

5 ранку і згортається о 14 годині. Близько шостої ранку прокидається кульбаба, а о тринадцятій вона засинає. О 9 годині ранку розкривається польова гвоздика, а закривається о 13 годині.

Найперший квітковий годинник було створено в 17 столітті в шведському місті Упсалі Карлом Ліннеєм. Циферблатом послуговувала квітова клумба, роль цифр виконували різноманітні квіти, які прокидаються й засинають о певній порі.

У ролі біологічного годинника можуть виступати й птахи. Жайворонка можна почути близько другої-третьої години ранку, солов'я – о другій ранку, зяблика – близько п'ятої, а горобця – о шостій ранку.

У людей також є біологічний годинник. Удень вони бадьорі, працездатні, а вночі їх хилить у сон. Є люди-«сови» і «жайворонки».

Найточніший годинник на планеті зберігається в Інституті часу в Парижі. Паризький годинник вважаються еталоном часу, за ним звіряють стрілки в усьому світі.

Фізкультхвилинка «Годинники»

Тікі-так, тікі-так, –
Ходики так стукотять.

(Діти нахиляють голову праворуч-ліворуч у такт словам.)

Туки-так, туки-так, –
Так колеса стукотять.

(По черзі правою й лівою рукою описують перед собою коло.)

Токи-ток, токи-ток, –
Стукає так молоток.

(Зображують молоточки кулачками.)

Цоки-цок, цоки-цок, –
Так стукає каблучок.

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні. Практична робота

1. Знайомство із зовнішнім виглядом годинника.

– Ми визначаємо час за допомогою годинника. Який вигляд мають сучасні годинники? *(На них є числа та стрілки.)*

– Числа на годиннику розташовано на циферблаті (це слово, надруковане на картці, учитель вивішує на дошці).

– Як розташовано числа на циферблаті? (По колу.)

– Скільки чисел на циферблаті? (Дванадцять.)

– Скільки стрілок на годиннику? (Дві, а може бути й три.)

– Як вони називаються? (Годинна, хвилинна, секундна.)

– Хто знає, як виглядає годинна стрілка? (Вона маленька.)

– Скільки часу минає, поки стрілка рухається від одного числа до наступного, від однієї великої рисочки до іншої? (Учитель показує на макеті й каже: «Одна година».)

– Як називається велика стрілка? (Хвилинна.)

– Погляньте уважно на циферблат: між числами з великими рисками є маленькі. За який час хвилинна стрілка рухається від однієї маленької рисочки до іншої? (За одну хвилину.)

– А скільки хвилин між двома сусідніми числами? (П'ять.)

– Полічимо, скільки хвилин потрібно великій стрілці, щоб зробити оберт по колу?

Учитель показує на макеті й лічить через 5.

– Яку відстань за цей час пройде маленька стрілка? (Одну годину.)

– Отже, який висновок ми можемо зробити? (В одній годині – 60 хвилин.)

2. Гра «Стрілки».

– Що відсутнє на нашому годиннику зараз? (Стрілки.)

– Отже, учні, які працювали в парах, і побудуть цими стрілками.

Виходить пара школярів. Вони беруть указки різної довжини і показують час, а інші учні називають час на цьому імпровізованому годиннику.

– Так котра зараз година?

– Доповніть: годинник – це ...

– Для чого слугує годинник?

– Що було б, якби всі годинники в країні зупинилися?

- У яких одиницях вимірюється час?
- Як ви гадаєте, хвилина – це багато чи мало? Що можна встигнути зробити за хвилину?

VI. Самостійна робота із перевіркою за еталоном

Робота в підручнику (с. 51, № 3).

– Підпишіть, який час показує годинник (*напишіть різні фрази, за допомогою яких можна сказати про час*).

Обговорення результатів.

VII. Включення в систему знань і повторення

1. Практична робота (*фронтальна*) з моделями годинників.

2. Робота в підручнику (с. 51, № 2).

VIII. Домашнє завдання

Знайти прислів'я, приказки про годинник.

Підручник (с. 51, № 4).

IX. Рефлексія

– Ось і наш урок іде в минуле... Сьогодні годинники – наші вірні супутники. Тому вчіться цінувати, економити свій і чужий час.

Гра «Стрілочки».

Тема. Книжковий світ. Створюй красу своїми руками

Мета: формувати уявлення учнів про історію створення книжок; ознайомити з основними елементами книжки; виховувати дбайливе ставлення до книг; навчити виготовляти книжку-малятко.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація «Історія створення книжок», клей, ножиці, фломастери, аркуші паперу для виготовлення книжки-малятка.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання, трудове навчання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

«Світ буде щасливим тільки тоді, коли в кожній людині буде душа художника. Іншими словами, коли кожен буде знаходити радість у своїй праці» (О. Роден).

– Бажаю, щоб ваша праця також приносила вам радість пізнання!

II. Актуалізація знань, фіксація утруднення в діяльності

– Протягом кількох уроків ми знайомимося з речами, зробленими руками людини. Ці речі вкрай необхідні й важливі як для дорослих, так і для малечі.

– Щоб дізнатись, про які важливі речі, зроблені людиною, піде розмова на уроці, пропоную вам розшифрувати слова й проаналізувати, із чим у вас виникають асоціації:

АРЛІТЕ ТСІМЗ АРВОТ СОТІРКНА ОБКАКЛАДИН
(літера, зміст, автор, сторінка, обкладинка) – асоціації зі словом «книга».

III. Виявлення причин утруднення та постановка мети діяльності

Книги – морська глибина.
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить. (Іван Франко)

– Чому, на вашу думку, автор називає книгу морською глибиною?

– Які дивнії перли може винести людина? (Відповіді дітей.)

– Чи є у вас удома книжки? Назвіть вашу улюблену книжку. Опишіть її: яка вона зовні, яка обкладинка, що намальовано на обкладинці, назвіть головного героя (головних героїв).

Робота з виставкою книжок різного року видання, формату.

Висновок: усі книжки різні за форматом, роком видання, авторами, якістю паперу, кількістю сторінок. Однак усі вони виготовлені з паперу. Проте такі книжки існували у світі не завжди.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нових знань

Презентація «Історія створення книжок». (*Перед переглядом презентації дітям мають бути задані запитання, на які вони відповідають після перегляду.*)

- Хто був першодрукарем книг?
- Якою була перша книга? Як вона називалась?
- Чому книжки так дорого коштували?

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Робота в підручнику (с. 52): прочитати текст, розглянути малюнки.

2. Вправа «Скарбничка запитань». Учні розподіляються на групи та складають по три запитання до тексту за його змістом. Потім вони задають ці запитання решті учнів класу.

3. Складання загадки про книжку за опорними словами: аркуші, корінець, літери, букви, пташки, сліди тощо.

4. Робота з підручником. Які ще книжки бувають? (Підручник, с. 52, завдання № 1.)

Фізкультхвилинка

VI. Включення в систему знань і повторення

1. Вправа «Мікрофон» (завдання № 2, с. 53).

2. Складання правил користування книгою. Учні доповнюють речення: «Не можна ...», «Не слід ...», «Не ...».

– Чи доводилось вам «лікувати» книжки? Як ви це робили?

– Заучування вірша Б. Заходера (с. 53).

3. Що ще вміють працювати руки людини? Знайомство з оповіданням Є. Перм'яка «Для чого потрібні руки».

VII. Самостійна робота із самоперевіркою

Практична робота: виготовлення книжки-малюнка у процесі складання та зшивання невеликих аркушів паперу.

VIII. Рефлексія

На дошці розташовано предметні малюнки із зображенням різних видів книжок (*за історією їх створення*) і людей тієї епохи. Дітям потрібно встановити відповідність

між ними таким чином, щоб утворився малюнок сердечка. Учитель біля малюнка розміщує книгу і пропонує учням скласти слоган.

ІХ. Домашнє завдання

Змайструвати своїми руками з простих матеріалів цікавий виріб (с. 54, завдання № 2).

Тема. Такі різні машини

Мета: систематизувати знання учнів про види транспортних засобів та їх призначення; ознайомити школярів із професіями, пов'язаними з транспортними засобами; показати значення транспорту в житті людини; формувати навички ліплення машини з урахуванням її форми та характерних особливостей складових частин; учити відгадувати й складати самостійно загадки про різні види транспорту; розвивати кругозір, пізнавальні інтереси учнів.

Обладнання: демонстраційний матеріал із теми «Транспорт» (*зображення професій людей, пов'язаних із транспортом*).

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, трудове навчання, основи здоров'я, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Щось відоме та нове
Зустрічає скрізь тебе.
Все уважно розглядай,
Точну відповідь шукай.

Щоб помилок уникати,
Треба розум розвивати,
Гостре око, слух, терпіння –
І тоді прийде уміння.

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

На уроках навколишнього світу ми з вами вивчаємо все, що нас оточує. Світ можна вивчати не тільки по сторінках книжок, але й вирушивши в далекі мандрівки

по містах, країнах, морях і океанах.

Уявіть, що ми з вами вирішили помандрувати безкраїми просторами нашої Батьківщини. Раніше ми б ішли пішки або їхали волами чи кіньми, а тепер? *(Відповіді учнів.)*

Багато тисячоліть живуть люди на Землі. Увесь цей час вони працюють і створюють різні корисні речі: шиють одяг, виготовляють посуд, будують споруди. У давні часи праця була важкою. Для її полегшення було створено різні прилади. Це був початок. А що зараз?

– Так, на допомогу людям прийшли різні машини, транспорт, обладнання.

– Бачите, скільки різних машин, і всі вони допомагають людям. Як одним словом їх назвати? Яка тема нашого уроку?

– Задайте запитання до слова «транспорт» *(учні задають запитання, а педагог фіксує їх на дошці).*

– Дивіться, скільки запитань! А чи на всі з цих запитань ми можемо дати відповіді?

– Давайте розподілимо питання на дві групи: у *першій групі* – запитання, на які ми знаємо відповіді, а в *другій* – ті, які нам іще доведеться розв'язати.

– Виходячи з тих запитань, відповіді на які ви ще не маєте, сформулюйте мету уроку.

III. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нових знань

– Хто знає, що означає слово «транспорт»? Це слово родом із Греції. У перекладі з грецької воно означає «переміщати». Спочатку транспортом називали вантажні морські судна, які перевозили із далеких країв різні продукти: чай, каву, прянощі – та відвозили товари, що їх там продавали купці. Пізніше слово «транспорт» почало означати доставку чого-небудь.

Бліц-турнір.

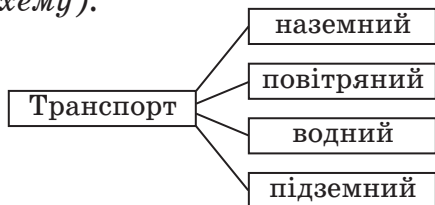
– Зараз я називатиму транспортні засоби, а ви повинні визначити, яким чином вони пересуваються. По воді, по землі, по суші або повітрям? *(Трамвай, тролейбус, автобус, автомобіль.)*

– Як можна назвати цей транспорт? (*Вертоліт, літак, аероплан.*)

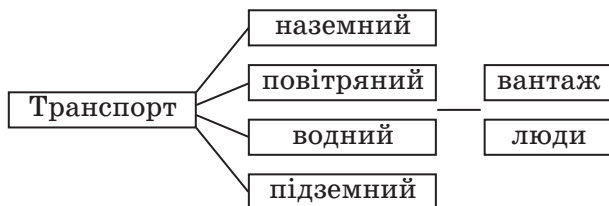
– Який водний транспорт ви знаєте? Чому ми так його називаємо?

– Який вид транспорту можна назвати підземним?

Висновок: транспорт буває наземним, повітряним, водним, підземним тощо (*учитель вивішує на дошці опорну схему*).

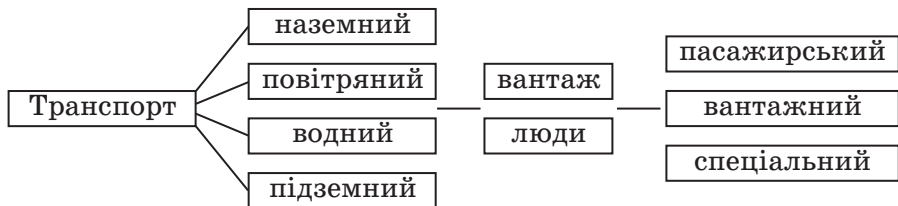
Усі ці засоби використовуються з однією метою – для перевезення. Що перевозять транспортні засоби?

– Як називається транспорт, призначений для перевезення людей?

– А якщо транспорт перевозить тільки вантажі, яку назву він має?

– Існує також транспорт, котрий виконує спеціальні перевезення. Його призначено для працівників поліції, швидкої допомоги, пожежної охорони. Такий транспорт називається спеціальним.

Фізкультхвилинка

IV. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Робота в підручнику: с. 56, № 2; с. 57, № 3 (*відгадайте й запишіть назви машин, а також скажіть, що є спільного в цих машин і тварин*); с. 58, № 4 (*відгадайте загадки й підкресліть слова, які допомогли вам їх відгадати*).

2. Гра «Що в кого?».

- У людини очі, а в автомобіля ...? (*Фари.*)
- У людини серце, а в машини ... (*мотор*).
- В автомобіля колеса, а в людини ... (*ноги*).
- У людини кров, а в машини ... (*бензин*).
- Людина витирає руками, а машина ... (*двірниками*).
- Для того, щоб переносити речі, людина користується сумкою, а в автомобілі є ... (*багажник*).
- Людина може захворіти, а машина ... (*зламатися*).
- Діти, а як називається професія людини, котра керує автомобілем? Які ще професії, пов'язані з роботою на транспорті, ви знаєте?

3. Гра «Відгадай професію».

1) Встаємо ми дуже рано,
Маємо клопоти й турботи –
Всіх відвезти на роботу. (*Водій.*)

2) Пожежі ліквідуєм
І всіх людей рятуєм.
Ми мужні, сильні, добрі,
І дуже ми хоробрі. (*Пожежники.*)

3) Морським судном керує,
Свою команду завжди чує.
Всі моря і океан
Підкорив наш... (*капітан*).

4) Як повітряна принцеса,
В льотній формі ... (*стюардеса*).

V. Самостійна робота із самоперевіркою за еталоном

На завершення нашого уроку давайте перевіримо, наскільки уважними ви були на уроці. Працювати будемо за картками. Я буду зачитувати по одному реченню, а вам потрібно буде погодитись або не погодитись зі мною. Якщо ви згодні з моїм твердженням, то в порожній клітці

ставите знак «+», якщо не згодні, ставите знак «-».

1. Транспорт – це засіб пересування (+).
2. Автобус – вид повітряного транспорту (-).
3. Корабель є наземним транспортом (-).
4. До підземного транспорту належить метро (+).
5. Човен – це транспорт, який пересувається по воді (+).
6. Транспорт завдає людині тільки шкоди (-).
7. Весь транспорт поділяється на групи: повітряний, наземний, водний, підземний (+).
8. Шум автомобіля може налякати звірів (+).
9. При викиді вихлопних газів повітря забруднюється (+).
10. Водний транспорт пересувається по землі (-).
– Перевіримо!

VI. Рефлексія

- Що таке транспорт?
- На які види він поділяється?
- Як людина використовує транспорт у своєму житті?

VII. Домашнє завдання

Скласти оповідання про те, як первісна людина потрапила в наш час і побачила різні машини (с. 55, № 1).

Тема. Їдуть тисячі машин... Історія виникнення машин

Мета: подати відомості про різні види транспорту, його призначення; учити школярів розрізняти сучасний і старовинний транспорт, групувати транспортні засоби за призначенням; розвивати вміння розповідати про історію транспорту, використовуючи інформацію, подану в підручнику.

Обладнання: презентація видів транспорту (транспорт минулого і сьогодення), картки з назвами видів транспорту, фішки за кольорами світлофора.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, основи здоров'я, екологія.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Організаційна гра «Що візьмемо на урок».

Кожному з учнів педагог роздає фішки за кольорами світлофора.

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

– Сьогодні ми вирушимо в подорож! Спочатку перевіримо, чи всі готові до неї.

– Що означає слово «транспорт»? Для чого людям був потрібен транспорт?

– Які види транспорту ви знаєте? Чим вони відрізняються один від одного?

– На які групи можна поділити всі види транспорту?

– Важко уявити наше життя без транспорту. Ми їздимо на автомобілях, поїздах, мотоциклах, літаках, кораблях. На транспорті перевозимо вантажі, подорожуємо, їздимо на роботу і навчання.

– Уявіть собі, що може статися, якщо зникнуть машини швидкої допомоги, пожежні та інші спеціальні машини?

III. Виявлення причин утруднення. Постановка мети діяльності

– Яким транспортом, на ваш погляд, користувались люди, коли ще не було ні машин, ні літаків, ні поїздів?

Робота в підручнику (с. 63, № 10).

– Як ви гадаєте, раніше транспорт був таким, як зараз?

– Отже, із чим ми познайомимось сьогодні на уроці, якої мети маємо досягти?

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття учнями нових знань

– Сьогодні ми з вами здійснимо подорож у минуле транспорту. Щоб наша подорож була цікавішою, розглянемо ілюстрації.

Все почалося з ... (*колеса*).

Мене спитай,

Як я працюю –

Навколо осі

Я танцюю.

1. Історична довідка (*підготували й доповідають учні*).

Транспортвиник у найдавніші часи. До появи автомобіля в усьому світі досить успішно використовувалась кінна упряж. За допомогою карет, возів і диліжансів протягом багатьох століть перевозилась пошта, банківські кошти, зрештою, пасажери. Залежно від мети та дальності поїздки в диліжанс або карету запрягали від двох до чотирьох пар коней, котрі забезпечували тяглову силу.

Однак час ішов, і з початком науково-технічної революції, яка припала на початок двадцятого століття, люди все більше відходили від старих стереотипів – стали з'являтися не бачені досі механізми, здатні замінити в роботі безліч людей. Саме так і сталося в Англії.

З кожним роком автомобілів ставало все більше. Змінювався їхній зовнішній вигляд, поліпшувалася конструкція, зростала швидкість. Але в одному автомобіль залишався незмінним – це був все той же візок із мотором для перевезення пасажирів і вантажів.

Фізкультхвилинка

2. Практична робота.

Перше завдання – із запропонованих деталей (*кабіни, коліс, дверей, багажника, капота й т. д.*) зібрати автомобіль.

Друге завдання – відновити лінію розвитку автомобіля, склавши ланцюжок: карета, паромобіль, машина на батарейках, відкритий і закритий автомобіль, автомобілі сучасних марок.

Третє завдання – сконструювати машину по точках, послідовно з'єднавши цифри й отримавши зображення автомобіля; розподілити машини на групи (*вантажні, спеціальні, легкові*); підібрати пари; розповісти про їхнє призначення (*вантажні перевозять вантаж, легкові – людей; «швидка допомога», пожежна, поліцейські машини є спеціальними*).

3. Екологічна хвилинка.

- Чи завжди автомобілі є корисними?
- Як автомобілі шкодять природі?

4. Робота в підручнику (с. 63, № 11).

– Що ж потрібно зробити, щоб вирішити проблему із забрудненням навколишнього середовища, яке спричиняє транспорт?

– Які види транспорту не забруднюють навколишнє середовище?

– Яке рішення проблеми можете запропонувати особисто ви?

– Конструктори вже створюють транспортні засоби, які не забруднюють навколишнє середовище. Ці люди дуже розумні. А ви хотіли б бути такими винахідниками?

– Як транспорт впливає на забруднення навколишнього середовища?

Велика кількість транспорту перешкоджає вільному пересуванню людей. Перші автомобілі їздили абияк, у результаті чого стикалися між собою та пішоходами. Люди почали замислюватись, яким чином можна запобігти аваріям.

У 1909 р. в Парижі було прийнято Міжнародну конвенцію щодо автомобільного руху, відповідно до якої було введено перші дорожні знаки, котрі вказують на наявність перехрестя, залізничного переїзду, звивистої дороги, нерівності на проїжджій частині.

У сучасних Правилах дорожнього руху викладено обов'язки водіїв, пішоходів і пасажирів, подано описи дорожніх знаків, розміток, світлофорів і т. д.

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

Робота в підручнику (с. 62, № 6, 7, 8).

VI. Рефлексія

Просигналізувати фішками за кольорами світлофора про свою роботу на уроці.

Обговорення: чи можемо ми з фішок побудувати світлофор? Чому?

VII. Домашнє завдання

1. Придумати й намалювати екологічно чистий транспортний засіб майбутнього (с. 63, № 9).

2. Намалювати знаки, котрі зображують, як уникнути небезпечних ситуацій, пов'язаних із транспортними засобами.

Тема. Пливи, пливи, кораблику!

Мета: розширювати уявлення учнів про види транспорту, про історію розвитку водного транспорту та його види; ознайомити школярів із професіями, пов'язаними з використанням водного транспорту; виховувати інтерес до пізнання навколишнього світу.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація, ілюстрації.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Як гарно сьогодні у класі у нас,
І сонечко світить надворі для вас!
Уважні, старанні, охайні ставайте,
Активно працюйте і відповідайте,
Завдання усі ви сміливо долайте,
Бадьоро та жваво урок починайте!

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

Бліц-опитування:

- Що означає слово «транспорт»?
- Які види транспорту ви знаєте?
- Які транспортні засоби існують у наш час?

III. Виявлення причин утруднення. Постановка мети діяльності

- Яким видом транспорту економічно вигідно пересуватись по планеті?
- Відгадайте загадку:

Через море-океан
В сильний шторм чи ураган
Впевнено вперед прямує,
А на ньому люд мандрує. (*Корабель.*)

- Діти, сьогодні ми з вами вирушаємо в подорож по великій широкій річці (*прослуховування пісні «Юний капітан»*).

– На чому можна плавати по річці? (*На човні, катері, кораблі*).

– Скажіть мені, будь ласка, до якого виду транспорту належать кораблі, катери ... (*водний транспорт*).

– Отже, яка тема нашого уроку? Яку мету ми поставимо перед собою?

– Діти, для чого потрібен водний транспорт? (*Перевозити вантажі й людей.*)

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нового знання

1. Історична довідка.

Учень. Вимовляючи слово «корабель», ми уявляємо собі море, бо корабель – це морське судно. Але нікому навіть не спаде на думку, що він пливе на морському ракові чи крабові. Однак насправді це так, бо слово «корабель» у грецькій мові означало «морський рак, краб» (*дослівно «карабос»*). Так греки називали вантажні судна, які мали круглу форму, неначе у крабів. Швидкохідні ж кораблі мали видовжену форму й називались «човен» або «шлюпка».

– Як ви вважаєте, на чому плавали стародавні люди? (*Відповіді учнів.*)

(*Перегляд презентації й розповідь учителя.*)

Давні люди помітили, що дерев'яні колоди не тонуть, тримаються на воді. Вони зв'язали колоди, і вийшов пліт. На ньому правили довгими палицями. Але плоти були неповороткими. Люди почали робити в дереві отвір, і вийшов човен-довбанка або пірога. Пізніше люди стали використовувати силу вітру й побудували вітрильники. Коли було винайдено парові двигуни, люди побудували пароплави. Згодом з'явилися теплоходи, катери, яхти, танкери, лайнери, метеори, баржі, підводні човни, криголами й т. д.

2. Види транспорту та професії, із цим пов'язані.

– Як, на вашу думку, люди використовують водний транспорт? (*Відповіді учнів.*)

– А хто керує водним транспортом? (*Капітан.*)

– Хто допомагає капітану? (*Старший помічник.*)

– Як називають кухаря на кораблі? (Кок.)

– Яка називається професія того, хто будує кораблі? (Кораблестроитель.)

– Хто такий штурман? (Помічник капітана, котрий прокладає маршрут, вказує напрямок судна за допомогою морської карти, на якій позначено глибини, течії, рифи, підводні скелі тощо.)

– Чим займається механік? (Відповідає за всі механізми на судні, у підводному човні – за двигуни, вали, гребні, гвинти тощо.)

– А що робить боцман? (Він відповідає за все майно на судні, такелаж: канати, ланцюги, якорі; організовує швартові роботи – причалити, відчалити від пристані.)

Як багато по річках, морях і океанах ходить великих і малих суден та пароплавів! Хочете дізнатися про них більше?

Для початку домовимось, як справжні морські вовки, називати всі військові кораблі кораблями, а човни, призначені для подорожей і вантажних перевезень, – судами. І ще непогано знати, що кораблі по морю не плавають, а ходять.

Судна, на яких люди подорожують у різні країни, міста або здійснюють морські прогулянки, називають пасажирськими. Найзручніші й найрозкішніші з них – круїзні лайнери. Це величезні судна довжиною до 300 метрів зі своїми ресторанами, магазинами, дитячими майданчиками, басейнами та кінотеатрами.

Судна, які перевозять сипучі вантажі: пісок, вугілля, різні гірські породи, – називають балкерами. Вони мають велику стійкість і зроблені так, щоб їхній вантаж не міг пересипатися з місця на місце.

Рідкі речовини допомагають перевозити танкери. Свою назву танкери отримали завдяки спеціальним відсікам всередині корпусу – танкам. У цих відсіках можна перевозити нафту, масло й навіть прісну воду.

Але найвідважніші та найміцніші судна – це криголами. Вони мужньо пробираються крізь арктичні льоди й рятують своїх товаришів, які потрапили в льодовий полон.

3. Екологічна сторінка.

– Чи завдають судна шкоди водним мешканцям? Якої саме?

– Чи всі водні судна завдають такої шкоди? Які з них є екологічно чистими? (*Безмоторні.*)

– Хто з вас плавав на водному транспорті? Розкажіть.

– Як ви думаєте, чи є водний транспорт безпечним засобом пересування для людини? (*Кожен вид транспорту по-своєму небезпечний.*)

– Що потрібно робити, щоб не сталося біди? (*Дотримуватись правил поведінки.*)

– Які правила ви можете назвати? (*Учні називають правила поведінки на кораблі.*)

Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Практична робота (*назви частин корабля*). Розгляд малюнка «Корабель».

– Діти, давайте розглянемо корабель. Хто знає, як називаються частини корабля? (*Відповіді дітей (корма, якір, палуба, ілюмінатор, ніс, щогла, штурвал, каюти*)).

– Чи знаєте ви значення всіх слів? Давайте уточнимо їхні значення. (*Педагог показує учням малюнки на позначення всіх частин корабля.*)

2. Робота в парах на картках.

– Візьміть картки жовтого кольору та з'єднайте слово з його значенням.

VI. Самостійна робота із самоперевіркою за еталоном

Робота в підручнику (с. 64, завдання № 1).

VII. Домашнє завдання

Підручник, с. 65, завдання № 3: скласти оповідання про те, як ти здійсниш навколосвітню подорож.

VIII. Рефлексія

– З яким видом транспорту ви сьогодні познайомилися? Наведіть приклади водного транспорту.

– Наведіть приклади пасажирського, вантажного та спеціального транспорту. Для чого потрібні ці види транспорту?

– Закінчіть речення: «На уроці я познайомився...», «На уроці мені сподобалось...», «Урок змусив замислитись...», «Я розповім батькам...».

Тема. Літаючі машини

Мета: ознайомити учнів із різноманітністю повітряного транспорту, збагачувати словниковий запас школярів з теми; розвивати логічне мислення в процесі заповнення таблиць; розвивати й удосконалювати вміння виділяти характерні ознаки предметів, об'єднуючи їх у групи; підтримувати інтерес до винахідництва, дослідно-експериментальної діяльності; розвивати зорову увагу, сприйняття та мислення; виховувати навички співпраці, взаємодії, доброзичливості.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація, завдання на картках.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, основи здоров'я, трудове навчання, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

- Про що ми говорили з вами на минулому уроці?
- Які види транспорту ви знаєте?
- Для чого потрібен транспорт?
- Яким видом транспорту зручно користуватися, щоб швидко потрапити на інший континент?
- Як ви думаєте, про який вид транспорту ми говоритимемо сьогодні?

III. Виявлення причин утруднення. Постановка мети діяльності

А про що саме ми будемо говорити сьогодні, можна дізнатися, зазирнувши в конверти. Проблема лише в

тому, що картинки хтось розрізав. Діти, зберіть їх.

Гра «Склади картинку».

– Діти, що зображено на зібраних вами картинках? Молодці!

– Отже, про що ми поведемо нашу бесіду? Яку мету поставимо?

– Давайте подивимось і послухаємо, як людина підкорила небо.

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нового знання

– Людина завжди заздрила птахам, і їй дуже хотілося навчитись літати, піднятися над землею та полинути, як птах.

1. Робота в підручнику.

Читання оповідання на с. 68, № 1, перший і другий абзаци.

2. Розповідь учнів.

– Перші повітряні кулі з'явилися понад 200 років тому у Франції. Брати Жозеф і Етьєн Монгольф'є спорудили повітряну кулю з отвором, крізь який наповнили кулю гарячим повітрям. До кулі прив'язали корзину й посадили в неї качку, півня і барана. Куля піднялась високо і благополучно опустилась. Із того часу на повітряних кулях стали літати люди. Через 100 років з'явились керовані, наповнені газами транспортні засоби.

– У наш час люди насолоджуються польотами на літаку, аероплані, планері, повітряній кулі тощо.

– Який з літальних апаратів вам не відомий?

Не птах, а літає,
Не літак, а катає,
Не жук, а крила має,
Без мотора в небі ширяє. (*Планер.*)

3. Розповідь учня про планери.

– Планер – це безмоторний літальний апарат, важчий за повітря, який рухається під дією власної ваги. Його політ відбувається з постійним зниженням. Однак при значних потоках повітря він починає ширяти в небі,

неначе літак. Перші планери не мали кабіни льотчика й шасі. На деяких планерах льотчик лежав на платформі або висів на руках.

– Кожен вид транспорту складається з певних частин:

– автобус – салон, кабіна, двері, вікна, колеса, крісла, кермо;

– корабель – ...;

– потяг –

– З яких частин складається літак?

4. Робота з ілюстраціями.

– Погляньте уважно на малюнки. Що ви бачите на них? (*Літак і вертоліт.*)

– З яких частин складається літак? (*Кабіна, двері, крила, хвіст, корпус, ілюмінатори, шасі.*)

– З яких частин складається вертоліт? (*Кабіна, гвинт, хвіст, колеса, корпус, ілюмінатори, двері.*)

– А чи знаєте ви, що колеса літака називаються шасі, а вікна – ілюмінатори?

– Порівняйте літак і вертоліт.

– Що є в літака і немає у вертольота? (*Крила.*)

– Що є у вертольота і немає в літака? (*Гвинт.*)

– Що є і в літака, і у вертольота? (*Кабіна, хвіст, ілюмінатори.*)

– Як ви думаєте, діти, чи є на літаках парашути? Для чого вони потрібні?

5. Розповідь учня про парашути.

– Парашут – це пристрій для гальмування об'єкта. Його використовують для безпечного спуску з висоти людей, вантажів, космічних апаратів тощо. Уперше ідея створення парашута спала на думку італійцю Леонардо да Вінчі.

– Звідки відлітають літаки? (*З аеропорту.*)

– Давайте відпочинемо та проведемо фізкультхвилинку.

Фізкультхвилинка «Літаки»

Літаки загули (*складаємо кисті рук у замок, а великими пальцями виконуємо кругові рухи: «заводимо двигун»*).

Літаки полетіли (*руки в боки, по черзі виконуємо*

нахили праворуч і ліворуч).

На майданчик вони сіли (*присісти й покласти руки на коліна*).

Потім знову полетіли (*руки в боки*).

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Гра «Докажи слівце».

2. Гра «Питання-відповідь».

– Чому цей транспорт (*учитель показує малюнки*) називається повітряним? (*Тому що він літає в повітрі.*)

– Для чого нам потрібен повітряний транспорт? (*Щоб швидше перевозити людей і вантажі.*)

– Хто керує літаком? (*Літаком керує льотчик.*)

– Як по-іншому можна назвати льотчика? (*Пілот.*)

– Хто забезпечує зв'язок із землею, з аеропортом під час польоту? (*Радист.*)

– Хто перевіряє правильність курсу літака? (*Штурман.*)

– Хто перевіряє справність усіх приладів і механізмів літака, вертольота чи космічного корабля? (*Інженер або бортінженер.*)

– Хто допомагає пасажирам, приносить їм обід і розносить напої? (*Стюардеса.*)

– Хто готує літак до польоту на землі? (*Механіки й робочі на аеродромі.*)

– Як можна назвати людей, котрі будують літаки? (*Літакобудівники.*)

– Як називається професія людини, котра винаходить нові моделі літаків? (*Конструктор.*)

– Хто випробовує нові літаки? (*Льотчик-випробувач.*)

– Як можна назвати пілота вертольота? (*Вертольотчик.*)

– Як називається команда льотчиків? (*Екіпаж.*)

– Для чого потрібні парашути? (*Щоб не розбитися, стрибаючи з літака.*)

– Де приземляються літаки? (*Аеропорт, аеродром.*)

VI. Включення в систему знань і повторення

Творче завдання. Складання розповіді «Вирушаємо в політ».

– Діти, давайте вирушимо з вами в уявний політ. Я пропоную вам придумати назву свого літака. Потім

розкажіть про його призначення. Куди він летить? Кого або що везе? Які події можуть трапитися під час польоту? Як члени екіпажу подолали труднощі? Як завершився політ?

VII. Самостійна робота із самоперевіркою за еталоном

Заповнити таблицю:

П.І. _____

Історія повітряного транспорту.

Матеріал	Слова для довідок
Люди завжди заздрили _____. Мрії про політ знайшли відображення в народних _____ і _____. Давньогрецька легенда про Дедала та його сина _____. У старовинних _____ книгах можна зустріти розповіді про: • повітряні _____, прив'язані до возів із _____; • повітряних _____ з _____ повітрям.	1. китайських 2. кулі 3. казках 4. зміїв 5. птахам 6. Ікара 7. піснях 8. кіньми 9. гарячим

VIII. Рефлексія

- Про що ми сьогодні говорили?
- Що нового дізналися?
- Яке завдання було для вас найцікавішим?

IX. Домашнє завдання

Закінчити виконання творчого завдання (для тих учнів, котрі не встигли виконати його на уроці).

Тема. Космічна ера

Мета: формувати уявлення учнів про космос; подати відомості про першого космонавта Ю. Гагаріна; розвивати спостережливість, інтелектуальні здібності учнів; виховувати інтерес до історії виникнення космічних кораблів; удосконалювати навички співпраці, взаємодії, доброзичливості.

Обладнання: засоби ІКТ, презентація, уривок мультфільму.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Інтеграція предметів: мистецтво, трудове навчання, літературне читання.

Хід уроку

I. Самовизначення до діяльності

Космос

Запрошую вас, любі діти,
Полинуть в дивні і незвідані світи...
Де в небесах таких прозорих
Пливуть космічні кораблі,
А зорі сяють так казково,
І все навколо загадкове,
Що думаєш: «Я уві сні».

II. Актуалізація знань і фіксація утруднення

На уроках знайомства з навколишнім світом ми з вами говорили про те, як людина вчилася літати. Давайте згадаємо, на чому, за допомогою яких пристосувань люди намагалися піднятися в небо?

Сьогодні ми здійснимо цікаву подорож, а яку саме, ви дізнаєтесь із перегляду мультфільму «Таємниця третьої планети».

– Сформулюйте тему нашого уроку.

– Як ви гадаєте, що ж таке космос? (*Нашу Землю разом із повітряною оболонкою оточує нескінченно великий простір. Це космос. У ньому знаходяться небесні тіла: Сонце, зірки, планети, Місяць.*)

III. Виявлення причин утруднення. Постановка мети діяльності

Люди здавна дивилися на небо і мріяли про політ. Спочатку як птахи, потім *(коли з'явилися повітряні кулі, дирижаблі та перші літаки)* люди стали мріяти злетіти вище від птахів, побачити космос, далекі зоряні світи.

– Що цікавого ви очікуєте від сьогоденішнього уроку?

IV. Побудова проекту виходу з утруднення. Відкриття дітьми нового знання

Люди не відразу зрозуміли: космос неможливо підкорити, його можна тільки намагатись якомога глибше пізнати, щоб використовувати ці знання на благо – людей, природи, Землі.

– За допомогою чого ми можемо побачити зірки та планети? *(За допомогою телескопа.)*

Величезні телескопи, які допомагають нам побачити навіть далекі зірки, встановлюють в обсерваторіях. Учені всього світу за допомогою телескопів спостерігають за небесними тілами, їхньою взаємодією, вивчають вплив процесів у космосі на життя на Землі, можуть передбачити навіть зміни погоди на Землі.

– А чи можна побачити космос іще ближче?

Ближче побачити космос можуть лише космонавти. Можливо, коли ви виростете, хтось із вас стане космонавтом і полетить у космос. А поки що ми можемо здійснити уявну подорож у космічну далечінь. На старт!

Початок космічної ери

– Чи знаєте ви, як було відкрито космічну еру, хто першим побував у космосі?

Космічну еру було відкрито дуже давно, 4 жовтня 1957 року. Цього дня було запусчено перший штучний супутник Землі. Він являв собою кулю діаметром 58 см, важив 86 кг і був забезпечений чотирма антенами, які працювали від батарейок.

(Демонстрація першого штучного супутника.)

Тварини в космосі

Перш ніж у космос полетіла перша людина, учені спочатку відправляли в космічну невідомість різних тварин. Першими «космонавтами»-розвідниками були миші, собаки, кролики, комахи й навіть мікроби. Перша маленька мишка-космонавт пробула над землею майже цілу добу. В її чорній шерстці з'явились білі волосинки, які посивіли від космічних променів, але мишка повернулася живою.

Потім настала черга собак, розумніших тварин, ніж миші та кролики. Собак учили не боятися трясіння й шуму, переносити спеку та холод, за сигналом лампочки починати їсти й багато чого іншого. Першою в космос вирушила собака Лайка. Для неї побудували спеціальну ракету, де був запас їжі, води й повітря. Лайка з космосу не повернулася.

Слідом за Лайкою в космос полетіли інші собаки: Білка і Стрілка, Чорнушка й Зірочка, Бджілка та Мушка. Усі вони повернулись на Землю.

Так учені переконалися, що живі істоти можуть жити в невагомості. Шлях у космос було відкрито.

Людина в космосі

У 1960 році в Центрі підготовки космонавтів загін із 12 чоловік почав готуватися до польоту в космос. Працювали наполегливо, самовіддано, з повною віддачею сил. Кожен хотів полетіти в космос першим.

12 квітня 1961 року о 9 годині 7 хвилин стартував космічний корабель «Схід», на борту якого знаходилась людина. Обігнувши Землю, корабель приземлився.

Першим у світі космонавтом став Юрій Гагарін.

Уночі перед польотом Юрій Гагарін проспав 8 годин, прокинувся бадьорим і спокійним. Він був упевнений, що все буде добре. У належний час Гагарін піднявся на корабель. Заревіли двигуни ракети потужністю в 20 мільйонів кінських сил. У момент відриву ракети від стартового столу земляни почули знамените гагарінське: «Поїхали!» Космічний корабель «Схід» ринувся вгору. На трьохсоткілометровій висоті «Схід» вийшов на орбіту. Він мчав навколо Землі зі швидкістю 28 тисяч

кілометрів на годину. Політ тривав 108 хвилин. Корабель зробив повний виток навколо землі й плавно опустився в заданому районі.

Так почалася ера пілотованих польотів у космос.

Підготовка до польоту

У кожного фахівця своє завдання, і всі працюють у команді заради спільного результату.

Науковці, конструктори та інженери придумали ракету, а потім на заводі разом з робочими її побудували.

Як ви гадаєте, яким чином космонавти готуються до польоту? Що вони роблять? *(Ознайомлюються з усіма пристроями ракети, вчаться ними керувати, з'ясовують, що і як можна полагодити в космосі, як підтримувати зв'язок із Землею, планують разом із науковцями, які дослідження виконуватимуть під час польоту, тощо.)*

Коли всі випробування ракети проведено, її обережно доправляють на космодром.

– Хто знає, що таке космодром? *(Аеропорт для ракет.)*

У цей час космонавти вже завершують свою підготовку до польоту і також вирушають на космодром.

Ракета злітає вертикально вгору, у такому положенні її підтримують спеціальні опори, схожі на драбинки. Під час злету, коли ракета поступово відривається від землі, опори розходяться в сторони, що дає ракеті змогу вільно злетіти.

Щоб злетіти, ракета має подолати силу земного тяжіння *(ця сила допомагає нам триматися на поверхні Землі, завдяки цій силі всі предмети падають на Землю, а не літають навколо неї)*. Тож ракета злітає дуже швидко, потужні двигуни розганяють її до величезної швидкості. З такою швидкістю не може рухатись жодна машина, навіть найшвидші літаки летять повільніше.

Останні приготування, перевірка роботи всіх систем... Екіпаж займає свої місця... П'ять, чотири, три, два, один! Пуск!

Одяг космонавтів

У ракеті космонавти перебувають у спеціальному одязі – скафандрах. *(Скафандр – спеціальне спорядження, призначене для ізоляції людини від впливів зовнішнього середовища).*

– Порівняйте скафандри. Чим вони відрізняються? (Спочатку космонавти вдягають скафандри з підвищеним захистом, після виведення ракети на орбіту перевдягаються в інші скафандри.)

– Чи тільки космонавтам потрібні скафандри? У яких випадках людина вдягає спеціальний одяг, схожий на скафандр? (Скафандри потрібні також водолазам, льотчикам, пожежникам тощо.)

Харчування космонавтів

– А як же харчуються космонавти в космосі?

У космічному кораблі продукти харчування зберігаються в тубах. Вони схожі на тюбики із зубною пастою, тільки розміром більше. З них їжу видавлюють. В умовах невагомості крихти хліба, крапельки рідини можуть завдати неприємностей космонавтам. У космічному будинку є холодильник і електрична плита.

Що потрібно зробити космонавтам, аби повернутись на Землю?

Як це не дивно, космонавтам потрібно загальмувати. І от уже ракета летить усе ближче до Землі... Наприкінці від ракети відділяється маленька капсула із зоряними мандрівниками, розкривається парашут, і космонавти приземляються.

Фізкультхвилинка «Літак і ракета»

Руки в боки, наче крила –

Раз, два, три, чотири!

Вправо, вліво, вправо, вліво –

Літак розправив руки-крила.

А тепер вперед хутчіше,

Полетів пілот стрімкіше!

А тепер ми на ракеті покидаємо планету –

На носочки піднялись, руки вгору, ноги вниз!

До зірок ми потягнулись

І на Землю повернулись.

V. Первинне закріплення у зовнішньому мовленні

1. Групова робота.

– А тепер перевіримо, як ви знаєте космічну абетку.

Учні діляться на три групи – по рядах. Кожна група отримує по картці зі словами: перша група – «космодром»; друга група – «скафандр»; третя група – «невагомість».

Протягом кількох хвилин діти обговорюють значення цих слів. Потім виходять до дошки і пояснюють їхнє значення.

2. Космічні питання.

- 1) Самосвітне небесне тіло. (*Зірка.*)
- 2) Зірка, навколо якої обертається Земля. (*Сонце.*)
- 3) Простір, що оточує Землю, зірки й планети. (*Космос.*)
- 4) Назвіть тварин-космонавтів. (*Миші, собаки, мавпи.*)
- 5) Як називається одяг космонавта? (*Скафандр.*)
- 6) Хто був першим космонавтом планети?
- 7) Коли відбувся перший політ у космос?
- 8) Як називався космічний корабель, на борту котрого перший космонавт планети здійснив політ? (*«Схід».*)
- 9) Скільки часу тривав політ Ю.О. Гагаріна? (*108 хв.*)
- 10) Місце, де готують і звідки запускають космічні ракети, супутники. (*Космодром.*)

VI. Самостійна робота із самоперевіркою за еталоном

Завдання в підручнику (с. 71, завдання №№ 2-4).

VII. Включення в систему знань і повторення

Творче завдання: скласти космічну розповідь.

Триває робота в групах. Кожна група складає розповідь про подорож на космічному кораблі, використовуючи запропоновані слова (*картки вивішено на дошці*): «космо-дром», «ілюмінатор», «скафандр», «спусковий апарат», «невагомість», «центр управління польотами» та ін. Потім розповіді заслуховують, аналізують, зазначають, що є особливо вдалим у кожній історії.

VIII. Рефлексія

Вірш (с. 71).

IX. Домашнє завдання

Намалювати малюнок на тему «Космос» або сконструювати модель ракети.

З М І С Т

Весна-красна. Ознаки весни	3
Казка «Дванадцять місяців»	6
ДІМ, У ЯКОМУ ЖИВЕМО	
Міста – квіти з каменю	9
Немає кращого місця, ніж дім. Казкові будиночки	11
Лісові будиночки	15
НЕОБХІДНІ РЕЧІ ДОРΟΣЛИМ І МАЛЄЧІ	
Без них як без рук	19
Що таке інтер'єр	21
Буду, буду посуд я і любити й поважати	23
Чи живе у вашім домі чарівник музичний?	25
Котра година?	26
Книжковий світ. Створюй красу своїми руками	32
Такі різні машини	35
Їдуть тисячі машин... Історія виникнення машин	39
Пливи, пливи, кораблику!	43
Літаючі машини	47
Космічнаера	52